



Dina rättigheter online

LÄRARHANDLEDNING

Den här handledningen är till för dig som arbetar i skolan som lärare, kurator, bibliotekarie eller på annat sätt möter ungdomar i skolan. Materialet lyfter aktuella frågor, inspirerar till samtal och ger möjligheter till reflektion om barns och ungas rättigheter i digitala miljöer. Innehållet är skapat i dialog med högstadiel elever och passar särskilt bra för undervisning i årskurs 7–9, men materialet kan även användas för yngre elever.

Lärarhandledningen ger dig ett stöd för hur du kan använda foldern och presentationen "Dina rättigheter online". Materialet hjälper dig att rusta eleverna med kunskap, trygghet och ett kritiskt förhållningssätt för att bättre förstå möjligheterna och riskerna i den digitala världen.



Innehåll

Inledning	4
Om barns rättigheter i digitala miljöer	5
FN:s Barnkonvention lägger grunden	5
EU ger stöd genom lagstiftning	6
EU-strategi för säkrare internet för barn	7
Materialiet består av	8
Syfte	9
Talarstöd till presentationen	
Dina rättigheter online	10
Tips på mer material inom ämnet	21
Koppling till skolans styrdokument	22
Om Mediemyndigheten	24

Inledning

För barn och unga är nätet en del av vardagen. De tillbringar stor del av sin tid online – i spel, på sociala medier, i appar och chattforum. Här umgås de, träffar nya vänner och skaffar sig nya kunskaper. Sociala medier är till exempel den viktigaste källan till hur barn och unga tar till sig nyheter.

På nätet kan de hamna i situationer som berör rättigheter och ansvar och ger upphov till funderingar som: Vad får jag göra och inte? När behöver jag vara vaksam? Hur fungerar algoritmer?

Många barn och unga använder till exempel AI-verktyg i både skolan och på fritiden. Vad händer med den information de delar med sig av till exempel till ChatGPT?

På senare tid har negativa effekter av barns närvaro på nätet uppmärksamats vilket kan väcka frågor och riskerar att skapa oro hos både barn och vuxna.

Att förstå och känna till sina rättigheter är en förutsättning för att kunna göra medvetna val och delta på ett säkert och ansvarsfullt sätt i digitala miljöer.

Du som möter barn och unga i skolan har en viktig roll i arbetet med att vägleda och lära eleverna att orientera sig i medielandskapet på ett säkert sätt. Du kan göra det möjligt för eleverna att förvärva de färdigheter och den kompetens som krävs för att bli en medveten medieanvändare. Eleverna behöver också informeras om samhällets och vuxnas ansvar för att deras rättigheter respekteras i den digitala miljön.



Om barns rättigheter i digitala miljöer

Barn i Sverige växer upp i en digital vardag där de inte alltid har kunskap om sina rättigheter och varför det är viktigt. För att kunna delta i samhällsgemenskapen behöver barn och unga känna till sina rättigheter både online och offline. Nedan följer information för dig som arbetar i skolan om barns rättigheter i digitala miljöer.

FN:s Barnkonvention lägger grunden

Alla människor har grundläggande mänskliga rättigheter. Även barn är bärare av mänskliga rättigheter och särskilda rättigheter i egenskap av att vara barn. FN:s Barnkonventionen är sen 2020 lag i Sverige och klargör barns särskilda rättigheter men saknar beskrivningar av hur barns rättigheter ska tillgodoses i digitala miljöer. Barnkonventionen antogs år 1989, innan smarta telefoner, internet, sociala medier och andra digitala miljöer fanns. För att förtydliga statens ansvar att skydda och stärka barn på nätet, har FN:s barnrättskommitté presenterat en tolkning av vad barns rättigheter innebär i den digitala världen. Den klargör att barn har samma rättigheter i digitala miljöer som i den övriga världen men förutsättningarna och riskerna kan se annorlunda ut. För att säkra barns rätt till information, privatliv, yttrandefrihet och skydd från våld kan särskilda åtgärder behöva vidtas.

Det kan till exempel handla om att barns behov beaktas vid utformningen av digitala miljöer, att de får åldersanpassad information och kunskap om hur de kan rapportera kränkningar.

EU ger stöd genom lagstiftning

Sedan 2024 finns EU-förordningen DSA (förordningen om en inre marknad för digitala tjänster) som ser till att sociala medier, spel och spelangränsande plattformar skyddar våra grundläggande rättigheter.

DSA står för "Digital Services Act" och är en lag som gäller i alla EU-länder. Syftet är att stoppa olaglig och skadlig verksamhet på nätet och minska spridningen av desinformation – alltså falsk eller vilseledande information. Samtidigt stärker lagen skyddet för våra digitala rättigheter, som rätten till säkerhet, integritet och fri information.

DSA innehåller tydliga regler för hur plattformar som Tiktok, Instagram, Youtube och andra tjänster får fungera. De måste ta ansvar för det innehåll som sprids, göra det enklare att anmäla olämpligt innehåll och öka öppenheten om hur innehåll sorteras och visas för användare. Användare ska även enkelt kunna förstå användarvillkor och inte tvingas ta del av olämpliga annonser.

DSA rör även minderårigas möjlighet till ökad trygghet på nätet med bland annat krav på tjänsteleverantörer, vilkas tjänster är tillgängliga för minderåriga. Kraven syftar till att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga när de använder tjänster som är tillgängliga för dem, det vill säga att skydda barn där barn är. Det kan innebära att deras tillgång till viss information och vissa funktioner på plattformarna begränsas. Barn har rätt att vara online och har samtidigt rätt att vara skyddade och trygga.



EU-strategi för säkrare internet för barn

EU-kommissionen har även tagit fram en strategi som handlar om hur internet ska bli säkrare och tryggare för barn och unga.

Strategin kallas BIK+ (BIK står för Better Internet for Kids). I den beskrivs vad stater, företag och andra ska göra för att barn ska skyddas, respekteras och ges egenmakt på internet.

Strategin innehåller tre mål som kallas pelare:

1. **Säkra digitala upplevelser.** Barn ska skyddas från skadliga och olagliga innehåll och beteenden på internet. Barns välbefinnande ska förbättras genom att digitala miljöer skapas med hänsyn till barnets bästa, till exempel genom åldersanpassning.
2. **Digital egenmakt.** Barn ska få den kunskap de behöver för att kunna göra kloka val och själva bete sig på ett säkert och ansvarsfullt sätt i den digitala miljön.
3. **Aktivt deltagande.** Barn ska vara med och påverka hur digitala miljöer utformas genom att delta i arbete för innovativa, kreativa och säkra upplevelser på nätet.

Nationella barnrättsorganisationer erbjuder hjälp och vägledning

Det finns flera barnrättsorganisationer som till exempel Bris och Ecpat som arbetar för att säkerställa barns rättigheter online genom att ge stöd och hjälp till barn och vuxna i barns närhet.



Materialet består av

Materialet du kommer att arbeta med består av:

- **Foldern ”Dina rättigheter online”**

En folder som riktar sig till eleverna som sammanfattar fakta om rättigheter på nätet och svarar på vanliga frågor som barn och unga ofta ställer sig när de rör sig i den digitala världen. Den kan med fördel läsas och gås igenom tillsammans med eleverna.

- **Presentationen ”Dina rättigheter online”**

En powerpointpresentation är framtagen för att presenteras för elever i årskurs 7–9 och omfattar en genomgång som kan användas under en eller flera lektioner som informations- och diskussionsunderlag. Presentationen innehåller fakta, frågor till eleverna och muntliga övningar. Välj de övningar du tror engagerar just dina elever. I anslutning till vissa bilder finns övningar som ni kan fördjupa er i.

- **En affisch**

Affischen kan sättas upp i skolans lokaler och inne-håller en uppmaning att ta reda på vilka rättigheter som gäller på nätet.



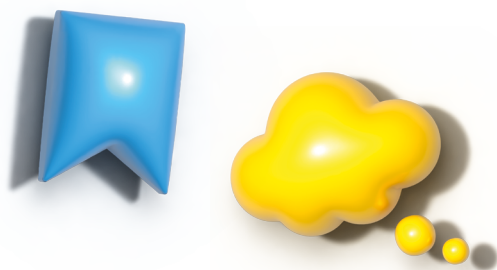
Syfte

”Dina rättigheter online” avser att lyfta frågor och inspirerar till samtal som ger möjligheter till reflektion om barns och ungas rättigheter i digitala miljöer.

Alla som arbetar i skolan ska i arbetet med normer och värden uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför. Undervisningsmaterialet hjälper dig att rusta eleverna med kunskap, trygghet och ett kritiskt förhållningssätt för att bättre förstå möjligheterna och riskerna i den digitala världen.

Efter att ha arbetat med materialet ska eleverna:

- Ha fått en överblick om möjligheter och risker på nätet.
- Känna till att det finns lagar som ska se till att skydda deras grundläggande rättigheter.
- Blivit uppmuntrade att bidra till ett bra klimat på nätet.
- Vara medvetna om att det finns hjälp att få när något är svårt, upprörande eller obehagligt på nätet.



Talarstöd till presentationen

Dina rättigheter online

Materialet erbjuder eleverna att delta aktivt och att diskutera med varandra. Det ger också en möjlighet för dig i skolan att få en inblick i dina elevers digitala vardag.

Presentationen innehåller övningar, att genomföras i par, grupp eller helklass. Välj så många övningar du har tid med, alternativt välj den eller de du tror väcker störst engagemang hos dina elever.

Här följer ett talarstöd till bilderna med information och exempel. Till vissa bilder medföljer viktiga ord och begrepp som kan diskuteras eller förklaras närmare.

Bild 1. Dina rättigheter online

Alla barn har rätt till en trygg och säker miljö online. Idag ska vi prata om vilka rättigheter ni har i era digitala liv, alltså på internet, och vart ni kan vända er för mer stöd eller hjälp om något dåligt händer. Innehållet är framtaget tillsammans med högstadiel elever. De har bestämt vad som ska tas upp i materialet och de har också tyckt till om utseendet på presentationen. Mediemyndigheten, som gjort detta material, är en myndighet som arbetar med att stärka barns och ungas trygghet på nätet.

Viktiga ord och begrepp

Myndighet

I Sverige finns över hundra myndigheter. De har till uppgift att se till att sådant som riksdag och regering har bestämt blir verklighet. Myndigheter ser till att lagar följs och att samhället fungerar som det ska. Du har rätt att få information om vad myndigheter gör och hjälp när du behöver kontakta en myndighet.

Bild 2: Dagens lektion

Idag kommer vi att prata om de här punkterna. Till exempel vad som gäller för dig på nätet och vad du har för rättigheter och skyldigheter.

Vi kommer också att prata om lagar och stöd. Till exempel om barnkonventionen som är lag i Sverige sen 2020. Vi ska också prata om en ny EU-förordning som heter DSA – förordningen om digitala tjänster. Lagg den på minnet! Lagen kräver att plattformar som till exempel Instagram och Tiktok ska se till att det är tryggt och säkert att använda dem.

Viktiga ord och begrepp

Barnkonventionen

Barnkonventionen är en internationell överenskommelse om barns rättigheter. Den slår fast att alla barn har rätt till bland annat utbildning, att få information, att dela information, en trygg uppväxt och att få säga vad de tycker i frågor som rör dem. Barn har också rätt till skydd för sådant som kan vara skadligt, även på internet. Sedan 2020 är Barnkonventionen lag i Sverige. Det betyder att myndigheter och vuxna måste ta hänsyn till barns rättigheter i beslut som påverkar dem.

DSA (Digital Services Act)

DSA, är en lag som handlar om internet och sociala medier. Lagen ska göra internet säkrare, tryggare och mer rättvis för både barn och vuxna genom att öka de digitala plattformarnas ansvar. Plattformarna måste till exempel bekämpa olagligt och skadligt innehåll samt vara öppna med hur deras algoritmer fungerar och vilken data som samlas in och används. Du som användare ska kunna få bättre kontroll över vad du ser på nätet. Du ska också kunna anmäla sådant som får dig att inte må bra eller som känns farligt.

Bild 3:

När vi pratar om internet brukar vi främst prata om hemsidor, sociala medier, spelplattformar, AI-verktyg och spel. På samma sätt som ni har rättigheter i skolan, i hemmet så har ni också rättigheter online. Ni har till exempel rätt till att förstå varför ert flöde ser ut som det gör och vad som händer med er information online. I Sverige och Europa finns det många människor som på olika sätt arbetar med det här. I Sverige är det staten som bestämmer regler och ser till att samhället fungerar. De jobbar med saker som skola, sjukvård, miljö, lagar och säkerhet. Myndigheter hjälper till med olika delar, till exempel att skolor håller bra kvalitet och att internet ska vara tryggt. Sverige är också med i EU som samarbetar mellan länder för att lösa stora problem tillsammans. Målet är att göra livet bättre för alla som bor här.

Diskutera

Känner ni till några sociala medier? Spelplattformar? Spel?
(Skriv upp svaren på tavlan)

Bild 4: Har du tänkt på att?

Demokratiskapande i detta sammanhang betyder till exempel att ha möjligheten att göra din röst hörd i sammanhang som är viktiga för dig. Det kan också vara att kunna organisera dig och vara med i föreningar med andra som delar dina intressen.

Många av de populära spelen som Minecraft och Roblox används för att bygga egna världar där man kan möta andra. Det kallas för sandlådespel (sandbox) där spelare kan bygga upp och påverka spelet.

För att skapa bra upplevelser på nätet krävs det att vi har ett bra klimat. Där kan du vara med och bidra genom att använda en god ton. Ibland kan det behövas att du reagerar eller markerar om du ser något som inte är okej. DSA, EU:s förordning för digitala tjänster finns för att vi ska känna oss trygga och säkra på nätet. Du kan bidra genom att anmäla kränkande och opassande inlägg eller kommentarer till plattformen.

Diskutera

För att starta en konversation kan ni göra en EPA-övning (enskilt, par, alla):

- Vad tycker du är bra med internet och sociala plattformar?
- Vad tycker du är mindre bra?

Bild 5: Vad gör vi på nätet?

Nästan alla tonåringar använder mobilen dagligen. Flickor använder sociala medier i högre grad än pojkar och pojkar använder Youtube i högre grad än flickor. Pojkar och flickor spelar ofta olika typer av spel och pojkar fortsätter att spela i högre åldrar. Innehållet i sociala medieflödet ser ofta annorlunda ut för pojkar och flickor. Mer än hälften av tonåringarna använder AI-chattbotar och de används främst för att få svar på frågor om allt möjligt, för skojs skull eller för att sammanfatta och skriva texter i skolan. De används oftare av flickor än pojkar för att ha någon att prata med och som stöd i livet.

I diskussionsfrågan kan du som lärare också notera andra skillnader mellan eleverna.

Diskutera

Vilka tror du är skillnaderna?

Viktiga ord och begrepp:

Spelplattform

En spelplattform (spelangränsande plattform) är en digital miljö som inte är ett spel i sig, men som ofta är nära kopplad till spelkulturen och används av spelare för socialt umgänge, kommunikation eller innehållsdelning. Exempel på dessa kan vara Discord eller Twitch.

AI-verktyg

Med AI verktyg avses främst chattbottar som ChatGPT och Google Gemini, vilka används för att skapa text, bilder och film. Vanliga användningsområden är att söka information, få stöd i skolarbetet eller att få idéer till kreativa projekt. Många sociala medier har egna AI funktioner, exempelvis Snapchats My AI och Instagrams Meta AI, som barn ofta möter i sin vardag.

Utöver skola och fritid används AI även i mer personliga sammanhang, till exempel i relationer.

Sociala medier

Sociala medier är appar och webbsidor där människor kan kommunicera i text, ljud, bild eller rörligt innehåll. Användare kan också ta del av och dela bilder, filmer och texter och skapa innehåll.

Bild 6: Allt sparas - vad betyder det?

När du öppnar ett konto på sociala medier, AI-verktyg eller spel brukar företag be dig fylla i personuppgifter. Personuppgifter är all slags information som kan knytas till dig som person, till exempel namn, ålder och adress. All information som du fyller i sparas av företagen för att kunna rikta information och annonser till dig.

Företagen måste kunna berätta för dig hur dina uppgifter sparas och se till att de inte används till något annat än det du har godkänt. Det är viktigt för att du har rätt till ett privatliv och att själv få bestämma över din personliga information. Det kallas för integritet.

Ett företag som har sparat information om dig måste lämna ut all information de har om du ber om det. Det ska vara enkelt att få informationen och det ska vara lätt att förstå den information som företaget skickar.

Även AI-verktyg kan ibland tränas på din data genom att samla in text, ljudinspelningar eller bilder och analysera det du skriver för att förbättra sina svar. AI-verktyg som finns på sociala medieplattformer, till exempel My AI på Snapchat eller

Meta AI, kan även träna sin AI på chattkonversationer.

Rätten att bli glömd är en rättighet enligt lagen GDPR som ger individer rätt att begära att personuppgifter raderas. Du har rätt att vända dig till ett företag eller en myndighet och begära att de raderar dina personuppgifter.

De populäraste plattformarna ägs av ett fåtal stora företag i USA och Kina. Har eleverna koll på dessa? Diskutera tillsammans.

Viktiga ord och begrepp

Integritet

Integritet betyder rätten till ett privatliv och att själv få bestämma över sin personliga information; vad man vill dela med sig av och till vem. Integritet handlar ofta om att sätta gränser för sig själv och andra. Det handlar också om att bli respekterad för den man är, både på nätet och i livet utanför nätet.

GDPR

GDPR är en lag inom EU som handlar om hur företag, skolor, myndigheter och andra får samla in och använda information om dig, till exempel ditt namn, ditt telefonnummer, bilder på dig eller vad du gör på internet. Den finns för att skydda din personliga information.

Bild 7: Kakor/cookies - små spioner?

Vad godkänner du?

Ett sätt som företag sparar information om dig på är genom så kallade kakor/cookies. När du accepterar kakor/cookies godkänner du att information om hur du använder företagets tjänst sparas. Detta brukar dyka upp när du till exempel besöker en webbplats för första gången. Vill du inte att företaget ska spara information om dig? Klicka i att du bara godkänner nödvändiga kakor/cookies!

Bild 8: Algoritmer – varför ser du vissa saker?

Du har kanske märkt att appar som Tiktok, Youtube och Instagram visar fler inlägg av samma sort som du redan har tittat på? Om du till exempel klickar på många träningsvideor kommer fler dyka upp. Detta kallas för algoritmer. Algoritmer är designade för att visa innehåll som fångar din uppmärksamhet och som sedan håller dig kvar – så länge som möjligt. Ditt flöde påverkas av den data som samlats in om dig. Algoritmer gör också att du får se det som plattformen tror att du vill se. Ibland kan det också vara innehåll som gör dig upprörd.

Gör ett experiment och testa att byta algoritm genom att engagera dig aktivt i innehåll du vill se mer av och sluta klicka på sådant du vill undvika.

Använd funktioner som ”visa mindre” och rensa din historik eller börja om med ett nytt konto – ofta räcker det med några dagars förändrat beteende för att algoritmen ska anpassa sig.

Ibland säljer eller skickar företag uppgifter vidare till andra företag, som sen kan använda informationen i deras reklam eller statistik. Men de får inte sprida information om dig till andra om du inte har godkänt det! Du ska kunna välja vilken information som får sparas, till exempel genom att klicka i en ruta.

DSA ska förhindra att plattformarna samlar in personliga uppgifter från barn för att rikta reklam till dem.

Diskutera

Diskutera två och två:

- Hur ser era flöden på sociala medier ut?
- Skiljer era flöden sig åt? Varför?
- Varför tror du att ditt flöde ser ut som det gör?

Viktiga ord och begrepp

Algoritm

En algoritm är en uppsättning instruktioner eller regler som en dator följer för att lösa ett problem eller utföra en uppgift. I sociala medier används algoritmer för att styra vad som visas i ditt flöde. Ditt flöde fylls av innehåll du brukar gilla, klicka på, titta på eller söka efter.

Bild 9: Övning

Godkänn – eller inte? Vad vet nätet om mig?

Plattformarna bygger sin kunskap om dig på personuppgifter och algoritmer. Det betyder att plattformarna i stor utsträckning vet bostadsort, kön, ålder och intressen.

Fundera enskilt, sedan diskussion i grupp eller helklass:

- Vad tror du att TikTok/YouTube/Instagram vet om dig? Känns det ok?
- Vad betyder integritet för dig i din vardag på nätet – och hur visar du respekt för andras integritet?

Frågan kan hjälpa eleverna att sätta ord på sina egna gränser och att förstå andras behov av respekt och skydd online.

Bild 10: Att ljuga om sin ålder

Vad händer om jag låtsas vara äldre?

Om det finns en åldersgräns i ett spel, en app eller på en webbplats är det bra att fundera på varför den finns. Det finns ofta en anledning till varför det finns en åldersgräns – på samma sätt som för att gå på bio och se vissa filmer. Det kan till exempel vara lagar som styr hur företag får spara information om dig eller för att skydda dig från något som kan vara obehagligt.

Det är inte olagligt att ange fel ålder när du skaffar ett konto i sociala medier, men prata gärna med en vuxen innan du börjar använda en ny app eller spelar ett nytt spel som har åldersgräns. Många företag väljer att radera kontot om de upptäcker att användaren är yngre än 13 år.

Bild 11: Sprida bilder? Tänk först.

Vad händer om jag sprider en bild på någon som inte vill det?

Innan du delar eller sprider bilder eller filmer på andra personer, är det viktigt att be om tillåtelse. Om du är osäker, lägg inte upp det. Om någon inte vill vara med på en bild du delat, ska du ta bort den direkt. Att sprida bilder utan samtycke kan strida mot lagen som kallas för GDPR.

Att dela bilder från brott eller kränkande situationer kan vara olagligt. Det betyder att du, kan begå en olaglig handling, kanske utan att du vet om det.

Det kan göra dig medansvarig för en brottslig handling. Det är bättre att rapportera sådant innehåll till plattformen eller till polisen än att sprida det vidare.

Det kan till exempel gälla spridning av nakenbilder eller våldsamma bilder. Men också att du kanske tar en bild i omklädningsrummet, eller när någon varit med om en olycka. Det kallas olaga integritetsintrång. Samma lagar gäller om man gör en AI-generad bild med tydliga inslag av en persons identitet.

Viktiga ord och begrepp

Kränkning

En kränkning är ett angrepp på någon. Att en person behandlar någon annan person illa, till exempel genom elaka kommentarer, ryktesspridning, utfrysning eller hot. Ofta kan en kränkning räknas som brottsligt, även på nätet.

Bild 12: Övning

Diskutera etik och moral kopplat till delning av video, bilder eller kränkande text. Vad skulle eleverna tycka vara jobbigt om det spreds på dem själva eller på någon i deras närhet?

Förslagsvis diskussion i grupper om tre–fyra elever för att få olika perspektiv:

- Du får en pinsam film på en kompis. Vad gör du?
Varför?

Bild 13: Vad gör jag om jag ser eller blir utsatt för något obehagligt?

Du har rätt till information och skydd!

Barnkonventionen beskriver speciella rättigheter du har som barn under 18 år. Enligt barnkonventionen har du rätt att säga vad du tycker, rätt att få information och att sprida information vidare till andra. Vuxna är skyldiga att skydda barn mot till exempel våld, övergrepp och information som kan vara skadlig. Om du har sett något som du tycker är obehagligt, eller om du är orolig för en kompis, kan du alltid prata med en vuxen. I barnkonventionen står det också att innan vuxna fattar ett beslut som rör barn ska de ta reda på vad som är det bästa för er. All personal i skolan är skyldig att hjälpa dig om du som elev blir utsatt för något.

Tänk för dig själv:

Vilken vuxen skulle du vilja prata med om livet online och vända dig till för att få hjälp?

Ofta blir det bättre av att berätta om det som känns obehagligt. Kom ihåg att det du råkat ut för inte är ditt fel och att du har rätt till stöd. Du kan också kontakta en stödchatt, som till exempel Bris eller Ecpat.

Bild 14: Du har rättigheter

Vi repeterar:

Du har rätt till att leta efter och ta del av information på nätet. Företag måste skydda dig från att se och hitta saker som kan vara skadliga. Men det är viktigt att veta vad du kan göra om något händer dig. Det är lika viktigt på nätet, som utanför. En trygg vuxen som du litar på är ofta en bra start. Om det känns jobbigt att prata med en vårdnadshavare eller lärare kanske det finns någon skolkurator, skolbibliotekarie eller en kompis förälder som du kan vända dig till?

DSA, förordningen om digitala tjänster är en lag som ser till att sociala medier, spel och plattformar skyddar dina grundläggande rättigheter och minskar din risk för att komma i kontakt med något olagligt. Om du inte är nöjd med detta kan du anmäla direkt till plattformen. Om du ändå inte får hjälp så kan du lämna in ett klagomål till PTS som är den myndighet som är ansvarig för DSA.

Diskutera

Finns det något du redan nu tänker på du skulle vilja rapportera?

Bild 15: Övning och avslutande reflektion i helklass

Avsluta lektionen till exempel med någon av följande frågor:

- Vad tycker du att fler ungdomar bör veta om rättigheter online?
- Vad skulle du vilja att vuxna förstod bättre om hur det är att vara ung på nätet idag?

Ett förslag är också att koppla nya kunskaper till praktisk handling:

- Hur kan du bidra till att nätet blir en trygg plats att vara på?

Tips på mer material inom ämnet

Mediemyndigheten erbjuder även följande pedagogiska verktyg:

- Pedagogiskt material om upphovsrätt.
- Pedagogiskt material om sharenting.
- Pedagogiskt material om medie- och informationskunnighet.

Här hittar du mer relevant material:

- MIK Sveriges kunskapsbank.
- Mediemedveten.se – en webbutbildning för alla från 13 år.
- Safer Internet Centre Sverige är en gemensam kraftsamling för barns och ungas trygghet på nätet.
- BIK Better Internet for Kids. Portal med internationellt material.
- “Digital, ung och trygg”. En kunskapsbank från Ecpat Sverige för dig som jobbar på skola.
- “Mina rättigheter”. Material och verktyg från Bris (Barnens Rätt i Samhället).
- Integritetsmyndigheten (IMY) berättar mer om GDPR.
- Upphovsrättsskolan.se om upphovsrätt på Patent- och registreringsverket (PRV).
- “Delbart”. Material från Polisen om att dela nakenbilder.
- Näthatshjälpen och Lajka från Prinsparets Stiftelse.
- Lektionstips från Internetstiftelsen.

Koppling till skolans styrdokument

Innehållet i "Dina rättigheter online" knyter an till skolans värdegrund och uppdrag på flera sätt.

- Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).
- Eleverna ska kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt.
- Skolan ska också bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling.
- Alla elever ska få möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.
- Elever som lämnar grundskolan ska ha fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället.

Materialet stödjer även skolans uppdrag att utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina åsikter, förstå sina rättigheter, visa respekt för andra och agera ansvarsfullt – även i digitala sammanhang.

Digital kompetens är inskrivet i läroplaner, kursplaner och ämnesplaner. Materialet "Dina rättigheter online" är särskilt relevant utifrån det centrala innehållet i ämnen som samhällskunskap och svenska, där eleverna ska få kunskap om barnkonventionen, rättigheter och skyldigheter i ett demokratiskt samhälle, samt utveckla ett ansvarsfullt och källkritiskt förhållningssätt till digitala medier.

Samhällskunskap för årskurs 7–9: delar av ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar förtrogenhet med demokrati och mänskliga rättigheter.

Samhällskunskap för årskurs 7–9: urval centralt innehåll

Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen.

Dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.

Svenska årskurs 7-9: delar av ämnets syfte

Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för en själv och för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket i olika sammanhang och medier.

Svenska årskurs 7-9: urval centralt innehåll

Språkbruk, yttrandefrihet och integritet i digitala och andra medier och i olika sammanhang.





Mediemyndigheten

Om Mediemyndigheten

Mediemyndigheten är en statlig myndighet som tillhör Kulturdepartementet. Vi ska verka för yttrandefrihet, medie- och informationskunnighet samt möjligheterna till mångfald och tillgänglighet på medieområdet. Vi ska också verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare, ta tillvara deras erfarenheter samt verka för att skydda barn från skadlig mediepåverkan och bidra till ett öppet och tryggt medielandskap.

Mediemyndigheten driver Safer Internet Centre Sverige tillsammans med barnrättsorganisationerna Bris och Ecpat. Det är en gemensam kraftsamling för barns och ungas trygghet på nätet som finns i alla EU-länder och delfinansieras av EU-kommissionen. Materialet "Dina rättigheter online" är en del av Safer Internet Centre Sverige som drivs av Mediemyndigheten, Bris och Ecpat.

